

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTA (.)

1. Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur:
 - o Her gün eve erkenden gelirdi.
2. Bazı kısaltmaların sonuna konur:
 - o Dr. Prof. Alb. İng.

UNUTMA

Her kelimesinin ilk harfinin büyük yazılmasıyla yapılan kısaltmalarda nokta (.) kullanılmaz.

- o (T.C. ve T. hariç)

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır:
 - o XII. yüzyıl
 - o 5. kişi

UYARI

Arka arkaya sıralanan virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan rakamlardan sadece sonuncusuna sıra bildiren nokta kullanılır:

4. Bir yazının maddelerini gösteren rakam ve harflerden sonra kullanılır:
 - o 1. I. A. a.
 - o 2. II. B. b.
5. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır:
 - o 15. 11. 1978
 - o 15. XI. 1978
 - o Ay adları yazıyla yazılırsa nokta kullanılmaz: 15 Kasım 1978
6. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:
 - o 09.00'da
 - o 13.00'te
 - o 12.45'te
7. Ölçü ve tartı birimlerinin sonunda nokta kullanılmaz:
 - o kg'ı
 - o mm'den
 - o cm'yi

8. Bibliyografik künyelerin sonuna konur:
 - o Gümüş Kadir, Eski Türk Edebiyatında Metin Tahlilleri, Benim Hocam Yayınları, Ankara, 2018.

9. Dört ve dörtten çok rakamlı sayılarda sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur:
 - o 1.003.225.223
 - o 4.230

10. Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır:
 - o 7.8 = 56

11. Genel Ağ adreslerinde kullanılır:
 - o <https://www.benimhocam.com/>

VİRGÜL (,)

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:
 - o Adamları, kadınları, çocukları ayırınız.
2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:
 - o Seni orada çok bekledim, hiç ayrılmadım o saat kulesinin yanından.
3. Tırnak içine alınmayan alıntı cümlelerinden sonra kullanılır:
 - o Seni çok seviyorum, dedi.
4. Cümlede ara sözlerin ve ara cümlelerin hem başına hem sonuna virgül konur:
 - o Konya'ya, hayatını adadığı şehre, yıllar sonra döndü.
 - o Ahmet, beni dinlersen, sana bir şey anlatacağım.
5. Anlam karışıklığını önlemek için virgül kullanılır.
 - o Genç, adama doğru ilerledi.
 - o Bu gece, eğlenceleri içime sinmedi.

İsim tamlamalarında ve sıfat tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına virgül konmaz. Yukarıdaki gibi anlam karışıklığı olursa virgül kullanılır.

 - o Yakup'un, defterini getirmelisin.

(Virgölün kullanımı YANLIŞ.)

6. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:
- Evet, seni de aramadım.
 - Peki, anlatacağım.
7. Hitap ve seslenme kelimelerinden sonra konur:
- Değerli Dostum,
 - Kıymetli Kardeşim,
8. Sayıların yazılışında, kesirleri ayırmak için konur:
- 45,7
 - 88,25
9. Bibliyografik künyelerde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:
- Gümüş Kadir, Eski Türk Dili Uygulamaları, Benim Hocam Yayınevi, Ankara, 2018.
10. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
- Selim Bey, koşarak yanıma gelmek istediğinden dahi emin değildi.
11. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:
- Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir karnış olsam!
12. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur:
- — Bu akşam Datça'ya gidiyor musunuz, diye sordu.
13. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:
- Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e,
— Bu anahtar köşkü de açar, dedi.
14. Özne olarak kullanıldıklarında "Bu, şu, o" zamirlerinden sonra kullanılır.
- Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.

ÖNEMLİ

Dikkat 1: "ve, veya, yahut" bağlaçlarından önce ya da sonra virgül kullanılmaz.

- Onu hiç özlemedi ve yıllarca aramadı.
- Pakize veya Kuddusi gelmelidir.
- Sabaha kadar uyumadı ve şafak sökerken mektubuna başladı.

Dikkat 2: Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül kullanılmaz.

- Ne coğrafyayı seviyor ne matematiği.
- Hem çok çalıştı hem hayatını yaşadı.

Dikkat 3: Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan "de, da" bağlacından önce ya da sonra virgül kullanılmaz.

- Seni orada görmüş de selam vermemiş.

Dikkat 4: Metin içinde "ınca, -ince" anlamı katan "mı, mi" edatından sonra virgül kullanılmaz.

- Eve gittin mi beni ara!

Dikkat 5: Şart ekinden sonra virgül kullanılmaz.

- Onu görürsen hemen bana haber vermelisin.

Şart ekleri art arda kullanılırsa virgül kullanılır.

- Onu görse, sevse ne güzel olur değil mi?

Dikkat 6: Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz.

- Seni gördükçe seviniyorum.
- Televizyon seyredip uyudu.
- Seni görmeden yapamıyorum.

Zarf-fiiller art arda kullanılırsa virgül kullanılır. Anlam karışıklığı olursa zarf-fiil eklerinden sonra virgül kullanılabilir.

- Konuşup, durmadan surat astı.

NOKTALI VİRGÜL (;)

1. Cümle içinde virgülle sıralanmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:
 - Ilgın, Beypazarı, Kızıltepe; Konya, Ankara, Mardin
 - Erkeklerle Kuddusi, Mehmet; kızlara Pakize, Hayriye isimleri verilir bu köyde.
2. Öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:
 - Karısını, çocuğunu her şeyden çok seviyor; mutluluktan bağırarak, çığlık atmak istiyordu.
3. İki kideden fazla eş değer öğeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenen sonra noktalı virgül kullanılabilir:
 - Halis; zeki, akıllı, becerikli bir gençti.
 - Mahallenin sevdiği bu genç; şiir, tiyatro, deneme yazardı.

İKİ NOKTA (:)

1. Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur:
 - Çağımızın şu iletişim araçları hayatımızı çaldı: akıllı telefon, bilgisayar...
 - Cumhuriyet Dönemi'nde de tiyatro yazmaya devam edenler olmuştu: Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu...
2. Kendisiyle ilgili açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur:
 - Hayat felsefem bellidir: Erken kalkan civciv solucanı kapar.
 - Mesele şuydu: Vatan asla satılmaz!
3. Edebi eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:
 - Pakize: Dün neredeydin ki?
 - Kuddusi: Tabii ki evdeydim. Her zamanki gibi.

DİKKAT

İki noktadan sonra bir cümle, cümle niteliğinde söz ya da özel ad yazılacaksa bunlar büyük harfle başlar. Örnekler sıralandıkça küçük harfle başlar:

- Adama şunları almış: kitap, defter...
- Bazen bir atasözü her şeyi anlatır: Kalaylı bakır küflenmez.

ÜÇ NOKTA (...)

1. Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:
 - O gece sabaha kadar...
 - Onu orada öyle bir gördü ki...
2. Herhangi bir sebeple söylenmek istenmeyen sözler ya da kaba sözcükler yerine konur:
 - Her gün B... ilini düşünürdü.
3. Alıntılarda başta, ortada ya da sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine kullanılır:
 - ... her gün buradaydı sanki. Onu görürken de mutlu olurdu.
 - ... Her gezegen aynı mıdır sanki? Mesela Mars ile Jüpiter de mi aynı?..
4. Ünlem ve soru işaretinden sonra anlamı pekiştirmek için kullanılır. Ancak üç nokta değil iki nokta kullanılması kâfidir.
 - Of bel..
 - Nasıl konuşuyorsun?..

SORU İŞARETİ (?)

1. Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur:
 - Kaç kişi gelmiş buraya?
2. Soru eki ve soru kelimesi kullanılmadan ezgili söyleyişlerde kullanılır:
 - Yaşınız?
3. Bilinmeyen, kesin olmayan ve şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:
 - Şair, 1330 (?) yılında ilk telif tıp kitabını yazmış.

UYARI

"mi, mi" soru edatı "-ınca/-ince" anlamında zarf-fiil işlevinde kullanıldığında soru işareti konmaz:

- Eve gitti mi beni arar.

DİKKAT

Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur.

- Türkçeye mi, İngilizceye mi?
- Acaba nerede kaldı, kimle konuştu?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

Sevinç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur:

- Vah vah!
- Buz gibi bir hava!

Seşlenme, hitap, uyarı sözlerinden sonra konur:

- Hey!
- Ey insanoğlu!

UYARI

Uyarı işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konabileceği

gibi cümlelerin sonuna da konabilir:

- Aşk olsun! Halletmişsin!
- Aşk olsun, halletmişsin!

Alay, küçümseme, yerme, kinaye, tersini kastetme anlamı verilmek istendiğinde yay ayrıç içinde ünlem işareti kullanılır:

- Sürekli kendisinin akıllı (!) olduğunu vurguladı.

KISA ÇİZGİ (-)

1. Satıra sığmayan sözcükler bölünürken kullanılır:

-gelme-
mişsin.

2. Ara söz ve ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

- Konya'yı -hayatımı geçirdiğim ili- hiç unutmadım.

3. Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için kullanılır:

- Baş - ak
- Sar(ı) - ar - dı

4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır:

- Gül-
- Yaşa-

5. Eklerin başına konur:

- -ar, -tır

6. Bazı kelimeler arasında "arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e" anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır:

- 09.00 - 10.00
- Konya - Afyon yolu
- Türkçe - İngilizce sözlük

DİKKAT

Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz:

- Sekiz on kişi yanıma geldi.
- Yirmi yirmi beş kişi vardı orada.

UZUN ÇİZGİ (-)

• "Konuşma çizgisi" olarak da adlandırılır. Satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır:

- - Adamı getirdiniz mi?
- - Evet.
- - Nerede peki?

ÖNEMLİ

Oyunlarda uzun çizgi konuşanın ardından da konabilir.

- Kemal Bey - Nereden tahmin edebildim ki bunu?
- Fatma Hanım - Tahmin etmeliydin.

UYARI

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

- Ahmet "Şimdi geliyorum!" diye seslendi.

EĞİK ÇİZGİ (/)

1. Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur:

- Bana bir akşamüstü gel dedin / Koştum karanlıklara

2. Adres yazılırken apartman numarası ile daire numarası ve semt ile şehir adları arasına konur:

- Özlem Mah. Huzur Sokağı No: 21/6 Ilgın/KONYA

3. Tarihlerin yazılışında kullanılır:

- 15 / 11 / 1978
- 15 / XI / 1978

4. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır:

- -ma / -me, -lık / -lik

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

1. Bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:
 - o “Sizi de çok seviyorum.” diye seslendi Fadime.

UYARI

Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, üç nokta, soru işareti vb.) tırnak içinde kalır.

- o Adam “Neredeydin?” diye bağırdı.

2. Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır:
 - o Ahmet Haşim için “empresyonizm” akımına sıkı sıkıya bağlı derler.
3. Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları, başlıkları tırnak içinde belirtilir:
 - o Ahmet Haşim “Göl Saatleri” adlı eserinde sembolizmin de başarılı örneklerini vermiştir.

DİKKAT

Tırnak içine alınan sözlerden sonra kesme işareti kullanılmaz:

- o Yakup Kadri'nin “Yaban”ından müthiş haz aldım.

TEK TIRNAK İŞARETİ (‘)

- o Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır:

Fatma “En çok ‘Handan’ romanından hoşlandım.” dedi yanındakilere.

YAY AYRAÇ (PARANTEZ) ()

1. Cümlenin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:

Çocuk her durumda köyünden (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) kaçmak isterdi.

NOT

Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.

UYARI

Özel veya cins isme ait ek, ayraçtan önce yazılır:

- o Yunus Emre'nin (1240 ? - 1320)

2. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:
 - o Fatma Hanım – (Bardağı eline alıp yaklaşıyor.) Neredeydin sen?
3. Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kullanılır:
 - o I) 1) A) a)
 - o II) 2) B) b)

KÖŞELİ AYRAÇ []

- o Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:
 - o Miskin Yunus [Yunus Emre (1240 ? - 1320)] tasavvuf edebiyatının en büyüğü oldu.

KESME İŞARETİ (‘)

1. Özel isimlere getirilen bazı ekler (iyelik, durum, bildirme ekleri) kesme işaretiyle ayrılır:
 - o Fatih'in
 - o Türkiye'ye
 - o Fatma'dan
 - o Kadir'dir.
 - o Boğaz'dan (İstanbul Boğazı yerine kullanım)

TIRNAK İŞARETİ (" ")

1. Bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:
 - "Sizi de çok seviyorum." diye seslendi Fadime.

UYARI

Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, üç nokta, soru işareti vb.) tırnak içinde kalır.

- Adam "Neredeydin?" diye bağırdı.

2. Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır:
 - Ahmet Haşim için "empresyonizm" akımına sıkı sıkıya bağlı derler.
3. Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları, başlıkları tırnak içinde belirtilir:
 - Ahmet Haşim "Göl Saatleri" adlı eserinde sembolizmin de başarılı örneklerini vermiştir.

DİKKAT

Tırnak içine alınan sözlerden sonra kesme işareti kullanılmaz:

- Yakup Kadri'nin "Yaban"ından müthiş haz aldım.

TEK TIRNAK İŞARETİ (')

- Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır:

Fatma "En çok 'Handan' romanından hoşlandım." dedi yanında kilere.

YAY AYRAÇ (PARANTEZ) ()

1. Cümlelerin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:

Çocuk her durumda köyünden (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) kaçmak isterdi.

NOT

Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.

UYARI

Özel veya cins isme ait ek, ayraçtan önce yazılır:

- Yunus Emre'nin (1240 ? - 1320)

2. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:
 - Fatma Hanım - (Bardağı eline alıp yaklaşıyor.) Neredeydin sen?
3. Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kullanılır:
 - I) 1) A) a)
 - II) 2) B) b)

KÖŞELİ AYRAÇ []

- Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:
 - Miskin Yunus [Yunus Emre (1240 ? - 1320)] tasavvuf edebiyatının en büyüğü oldu.

KESME İŞARETİ (')

1. Özel isimlere getirilen bazı ekler (iyelik, durum, bildirme ekleri) kesme işaretiyle ayrılır:
 - Fatih'in
 - Türkiye'ye
 - Fatma'dan
 - Kadir'dir.
 - Boğaz'dan (İstanbul Boğazı yerine kullanım)

TEMEL KURAL

Özel İsim	Özel isme gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılır:
■ Konya	■ Ahmet'e
■ Türk	■ Konya'dan
■ Ahmet	■ Türk'ün
	Özel isme gelen yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:
	■ Türklük
	■ Türkçe
	■ Konyalı
	■ Ahmetgil
	Özel isme gelen "-lar /-ler" çoğul ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:
	■ Ahmetler
	Özel isme gelen çoğul eklerinden sonra da kesme işareti kullanılmaz:
	■ Mehmetlerin
	■ Kadirlerde
	Yapım ekinden sonra gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:
	■ Türkçenin
	■ Konyalıdan
	■ Türkçeye
	■ Osmanlıda

2. Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturma ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

- Türk Dil Kurumundan
- Türkiye Büyük Millet Meclisinin
- Şen Kardeşler Pide Salonuna

3. İstisna: Kurum, kuruluşlardan sadece "Avrupa Birliği"ne ek getirildiği zaman getirilen ek kesme işaretiyle ayrılır.

- Avrupa Birliği'ne üye ülkeler...

4. Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz:

- Boğaz Köprümüzün yeşilliği
- Konya Ovamızın bozkırı

5. Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır:

- Ceza Kanunu önemlidir. Bu Kanun'un 15. maddesinin d bendi...
- Ortaöğretim Sınıf Geçme Yönetmeliği önemlidir. Bu Yönetmelik'in 7'nci maddesine göre...

6. Başbakanlık, Rektörlük vb. sözlere ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde "Başbakanlığa, Rektörlüğe" şeklinde yazılır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki boşluklara uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

- a) Türk milleti () hiçbir devlete ya da millete zarar vermemiştir () Dünya devletlerinin eşsiz gücü olduğuna da inanmaz () Kimse sanatı () kültürü kendi malı yapamaz () sanat ve kültür evrensel olmalıdır ()
- b) Dilde sadeleşmenin öncüsü Ziya Gökalp () Turan () Türk milletinin en olumlu adımı olacaktır () () demiştir.
- c) Herkes kişiliğini korumak için mücadele eder () kimseye kendisini ezdirmez () Bu görüş () kişisel değildir () her insan tarafından ifade edilir () Son zamanlarda şöyle bir fikir de türedi () Varlık () özden önce gelir ()
- d) Bu hedeflere ulaşmak için ne yapmalı () Bu hedeflere ulaşmak o kadar zor mu () imkânsız mı () Ne bir hedefim oldu ne de bir derdim oldu () Sadece ama sadece ()

ETKİNLİK (CEVAP)

- a) (,) (,) (,) (,) (,) (,)
- b) (,) (,) (,) (,)
- c) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,)
- d) (,) (,) (,) (,)